7.2.2023

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta (HE 274/2022 vp)

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä ”MaRa”) kiittää pyynnöstä tulla asiassa kuulluksi ja toimittaa eduskunnan perustuslakivaliokunnalle kirjallinen lausunto.

MaRa lausuu asiasta kunnioittavasti seuraavaa:

Neuvotteluvelvoitetta ei tule laajentaa

Esityksen yleisenä tavoitteena on turvata saamelaisten itsemääräämisoikeuden toteutuminen ja parantaa saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevan itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä.

MaRa toteaa, että saamelaiskäräjälaki ulottaa vaikutuksensa keskeisesti myös alueidenkäytön ja elinkeinon harjoittamisen edellytyksiin. Sen vuoksi on tärkeää, että ehdotettu sääntely huomioi riittävällä tavalla ja tasapuolisesti myös viranomaisten velvollisuudet ja muut saamelaisalueilla toimivat elinkeinonharjoittajat.

Ehdotuksessa uudistettaisiin nykyisen saamelaiskäräjälain 9 §:n säännöstä viranomaisten neuvotteluvelvoitteesta yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteeksi. Samalla lakiin lisättäisiin uusi säännös saamelaisten oikeuksien huomioimisesta viranomaisten ja muiden julkisia hallintotehtäviä hoitavien toiminnassa (9 a §) sekä säännös yhteistoimintaa ja neuvotteluja koskevasta menettelystä (9 b §).

MaRa toteaa, että ehdotus laajentaisi neuvotteluvelvoitteen piiriin nykyisin kuuluvien asioiden alaa. Neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa olisi ehdotuksen mukaan käytävä kaikista toimenpiteistä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille. Yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoite koskisi saamelaisten kotiseutualueella toteutettavia tai vaikutuksiltaan sinne ulottuvia sekä muita erityisesti saamen kieleen tai kulttuuriin tai saamelaisten asemaan tai oikeuksiin alkuperäiskansana vaikuttavia toimenpiteitä. *MaRa korostaa ehdotetun sääntelyn tarkoittavan samalla sitä, että neuvotteluja tulisi käydä myös sellaisista hankkeista, joiden vaikutukset ulottuvat saamelaisten kotiseutualueelle, vaikka nämä hankkeet toteutettaisiinkin sen ulkopuolella.*

Saamelaisalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä on esimerkiksi alueiden- ja maankäyttöön liittyviä matkailuhankkeita. Erityisesti luontomatkailu on vahvassa kasvussa. Ylä-Lapin saamelaisalueet tarjoavat erämaisuudellaan luontoon perustuvalle matkailulle mielenkiintoisen ja houkuttelevan toimintaympäristön. MaRa pitää tärkeänä edistää alueidenkäytön yhteensovittamista saamelaisalueilla.

Yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen laajentaminen ehdotetulla tavalla vaarantaisi kuitenkin matkailuhankkeiden ja -investointien toteuttamisen näillä alueilla. *MaRa korostaa, että lakia muutettaessa ei tule tehdä sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka olisivat ristiriidassa alueidenkäytön suunnitteluun ja ohjaukseen liittyvän kunnallisen itsehallinnon sekä maankäyttö- ja rakennuslain kanssa.*

Ehdotettu yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoite koskisi säännöksen perustelujen mukaan lainsäädännön ja hallinnollisten päätösten lisäksi myös muita toimenpiteitä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille. MaRa toteaa, että säännöksen perusteluista ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi, mitä tällaisilla toimenpiteillä tarkoitetaan.

Perustuslain 18 §:n 1 momentissa säädetään jokaisen oikeudesta lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista.

MaRa pitää ehdotuksessa puutteellisena yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen soveltamisalaa ja sääntelyn tarkkarajaisuutta. Ehdotetun sääntelyn tulisi turvata monipuolista elinkeinorakennetta saamelaisalueilla. MaRa katsoo, että neuvotteluvelvoitteen laajentaminen vaarantaisi muiden elinkeinonharjoittajien oikeuden harjoittaa elinkeinoaan vapaasti saamelaisalueilla tai sen ulkopuolella olevilla alueilla, jos se voisi ulottaa vaikutuksensa saamelaisalueille. Vaikka ehdotus ei vaikuta merkitsevän niin sanotun veto-oikeuden antamista saamelaiskäräjille, yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitteen toteutuminen ehdotetussa muodossa voisi viivästyttää ja mahdollisesti jopa estää alueen elinvoimaa lisäävien ja alueilla työllisyyttä ja verotuloja tuottavien matkailuinvestointihankkeiden toteuttamisen.

MaRa toteaa, että nykyisin laissa olevaa neuvotteluvelvoitetta ei tule edellä mainittujen seikkojen vuoksi muuttaa eikä sen piiriin kuuluvien asioiden alaa tule laajentaa. Nykyisessä laissa määritetyt neuvotteluvelvoitteet ovat riittävät ja turvaavat ehdotettua sääntelyä paremmin kaikille elinkeinon harjoittamisen vapauden saamelaisalueilla.

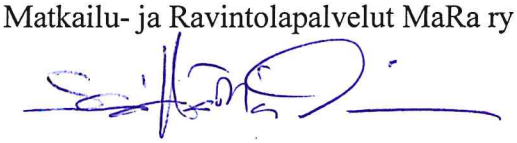
Ehdotuksen vaikutuksen arviointia tulee täsmentää

MaRa toteaa, että yhteistoiminta- ja neuvotteluvelvoitetta koskevan sääntelyn vaikutuksia ei ole esityksessä riittävällä tavalla arvioitu. Siinä on tarkasteltu taloudellisia vaikutuksia vain hallinnollisten kustannusten ja resurssitarpeen näkökulmasta.

Sen sijaan siinä ei ole tarkasteltu sääntelyn vaikutuksia eri elinkeinojen harjoittamisen edellytyksiin eikä toisaalta myöskään sitä, asettaako sääntely elinkeinonharjoittajia eri asemaan.

MaRa katsoo, että taloudellisten vaikutusten mahdollisimman täsmällinen arviointi on tärkeää, jotta sääntely ei tarpeettomalla tavalla vaikeuta eikä aseta estettä matkailualan investoinneille eikä myöskään aseta toimijoita näillä alueilla perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Sami Hämäläinen
lakimies, varatuomari

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 7 700 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.